

РЕВМАТОИД АРТРИТ КАСАЛЛИГИДА КОМОРБИД ХОЛАТЛАР

Tairova Z.K., Shodikulova G.Z.

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

Samarqand, O'zbekiston

Kirish. Tadqiqotchilarning RA'dagi komorbid holatlarga qiziqishi, ularning kasallikning kechishi, oqibati, davolash taktikasini tanlashga va bemorlarning hayot sifatiga ta'siri bilan bog'liq. Qo'shimcha kasalliklar RA rivojlanishidan oldin, qo'zish yoki remissiya davrida paydo bo'lishi mumkin, shuningdek, surunkali autoimmun yallig'lanish va/yoki uning terapiyasining asorati bo'lishi mumkin.

Tadqiqot maqsadi. Revmatoid artrit bilan kasallangan bemorlarda ko'p uchraydigan komorbid xolatlar chastotasini aniqlash.

Tadqiqot materiali va usullari. Ushbu tadqiqotda 2020-2022 yillarda Samarqand shaxar tibbiyot birlashmasi kardiorevmatologiya bo'limida RA tashxisi bilan davolangan 80 nafar bemor-66 (82,5%) ayollar, 14 (17,5%) erkaklar tekshirildi. Bemorlarning o'rtacha yoshi $43,3 \pm 11,4$ yil, RA kasalligining davomiyligi $11,2 \pm 6,4$ yil. Istimno mezonlari: 18 yoshgacha va 60 yoshdan oshgan, onkologik kasalliklari aniqlangan bemorlar. Klinik tekshiruv DAS28 indeksiga asoslanib (EULAR) kasallik aktivligini baxolash, bo'g'imlarning rentgenogrammasi, qon umumiy va biokimyoviy taxlili, revmaproba, C-reaktiv oqsil va RF darajasini aniqlash, qondagi siklik sitrullinlangan peptidga antitanachalar konsentratsiyasini (SSPA) aniqlashni o'z ichiga oldi.

Tadqiqot natijalari. RA bilan og'rikan bemorlardan 61 (76,25%) nafarida turli organlar patologiyasi aniqlandi, ularning 37 (46,25%) nafarida bir nechta komorbid holatlar kuzatildi, bu esa terapiyani tanlashda qo'shimcha qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi, ko'pincha polipragmaziya sababi bo'ladi va salbiy reaksiyalar xavfini oshiradi.

Komorbid kasalliklar orasida yetakchi o'rinni yurak-qon tomir patologiyasi (47 (58,75%) bemor) egalladi. Shundan, arterial gipertenziya (AG)-31 (38,75%) bemorda kuzatildi. Bemorlarning 18 (58%) nafarida AG RA fonida rivojlangan, 9 (29%) nafar bemorda arterial gipertenziya tashxisi RA tashxisidan oldin, 4 (13%) nafar bemorda esa AG tashxisi RA tashxisi bilan bir vaktida kuyildi.

Yurak ishemik kasalligi (YuIK) 15 (31,9%) bemorda kuzatildi. Ular orasida ko'pchilikni stabil zo'riqish stenokardiyasi II-IV FS tashkil etdi. Komorbid patologiya uchrash chastotasi bo'yicha ikkinchi o'rinni oshqozon-ichak trakti patologiyasi (42 (52,5%) nafar) tashkil qildi, eng ko'p xolatlar (71,4%) oshqozon va o'n ikki barmoqli ichak kasalliklariga to'g'ri keldi. Oshqozon-ichak traktining surunkali yallig'lanish kasalliklari, birinchi navbatda oshqozon va o'n ikki barmoqli ichakning eroziv yoki yarali yallig'lanish mavjudligi, RA bilan og'rikan bemorlarda simptomatik va asosiy terapiyani tanlashda to'sqinlik qiladi. Shuni ta'kidlash kerakki, oshqozon va o'n ikki barmoqli ichakning yallig'lanish kasalliklari bilan og'rikan bemorlarning aksariyati uzoq vaqt davomida kortikosteroidlar va NYaQPlarni qabul qilgan, bu esa proton pompasi inhibitorlarini doimiy ravishda qabul qilishni talab qilgan. Oshqozon va o'n ikki barmoqli ichakning shikastlanish belgilarining paydo bo'lishi, BYaQPlarni vaqtincha to'xtatish yoki bekor qilish, keyin esa boshqa dori bilan almashtirish zarurligini ta'kidlaydi. Oshqozon va o'n ikki barmoqli ichaklarni yallig'lanishi BYaQPlarning samarasizligi yoki kam samaradorligi tufayli davolash NYaQP va GKSlarni ko'p qo'llash bilan bog'liq.

8 (19%) bemor turli xil etiologiyali surunkali gepatitdan davolandi, bu esa BYaQP va GIBPlarni buyurishni muammoli qiladi. Osteoartrit (OA) RA bilan og'rikan va asosan 40 yoshdan oshgan 22 (36%) bemorda aniqlandi. 6 (9,83%) nafar bemorda qandli diabet (QD), 8 (13,1%)

bemorda esa surunkali autoimmun tireoidit va gipotireoz aniqlandi. Siydik yo‘llarining surunkali yallig‘lanish kasalliklari RA bilan og‘rigan 15 (24,5%) bemorda aniqlandi. Nafas olish organlari kasalliklari nisbatan kam uchradi: 4 (6,5%) bemor bronxial astma bilan kasallangan, 3 (4,91%) bemorda surunkali obstruktiv o‘pka kasalligi tashxisi qo‘yilgan.

Xulosa. Klinik amaliyotda bo‘g‘imlarning surunkali yallig‘lanish kasalliklari bilan og‘rigan bemorlarda mavjud bo‘lgan komorbid xolatlarni hisobga olish kerak, ularning mavjudligi RA ning kechishiga ta’sir qiladi, terapiya samaradorligini pasaytiradi va kasalxonaga yotqizish chastotasini oshiradi.